

belangrijke rol gespeeld in van Hattens ID. Toen deze organisatie in de lente van '42 opgerold werd, was hij naar België gevlucht. Begin januari '43 kwam hij in Londen aan. Hij begon er 'met niets': 'met lege kasten en lege stoelen.'¹ Slechts één agent was in opleiding: H. G. de Jonge. Voor diens opleiding voltooid was, verliep enige tijd; in de nacht van 11 op 12 maart '43 werd de Jonge gedropt. Somer had hem welgeteld één contactadres kunnen meegeven: dat van zijn eigen broer die in Assen woonde. En hoe uiterst bescheiden het eerste contact tussen BI en bezet gebied was, moge blijken uit het feit dat, afgezien van telegrammen over technische aangelegenheden, BI in januari '43 slechts 6 telegrammen met bezet gebied wisselde (via Koning dus), in februari 1, in maart 5; eerst in april waren het 33 geworden.

In maart '43 werden twee agenten uitgezonden: de Jonge (over hem aantsonds meer) en Gerbrands die wij reeds noemden toen wij de groep van Wannée behandelden. Gerbrands was de agent wiens vliegtuig in het IJsselmeer stortte waarbij zijn marconist, A. Bergman, verdronk. Diens lijk werd door de Duitsers gevonden; zij vonden toen ook een door Somer afgegeven autorisatie met Somers portret en handtekening. Het document was Schreieder hoogst welkom.

Maar nu dan de Jonge.

Henk de Jonge was een beroepsofficier – een van de zeer weinige beroepsofficieren die zich aan de wegvoering naar Duitsland (mei '42) onttrokken hadden. In juli '42 was hij naar het zuiden gegaan, eind november kwam hij in Engeland aan, 'een stille, zeer godsdienstige jongeman, van volstrekt Calvinistische levensopvatting', aldus Somer.² Daar is niet alles mee gezegd. De Jonge had een vasthoudendheid die aan fanatisme grensde. Het Nederlandse volk moest, meende hij, een wezenlijke bijdrage geven tot zijn eigen bevrijding, het moest in opstand komen op de dag waarop de Geallieerden op de Zeeuwse en Hollandse kust zouden landen; dat het tot die landing zou komen, stond voor de Jonge als een paal boven water. Graag aanvaardde hij dan ook de opdracht, een spionagegroep te vormen. De bedoeling was dat hij militaire en economische inlichtingen zou gaan verzamelen; eigenlijk interesseerde hem alleen die militaire spionage en op dat gebied had hij maar nauwelijks belangstelling voor gegevens uit andere delen des lands dan de westelijke kustprovincies. Maar hij kreeg en aanvaardde nog een tweede opdracht. Sinds de zomer van '42 had de regering de indruk gekregen dat er een vrij scherpe tegenstelling bestond tussen de OD en het uitvoerend comité van het Grootburgercomité, het z.g. Nationaal Comité: beide wens-

¹ Getuige J. M. Somer, *Enq.*, dl. IV, c. p. 1832. ² J. M. Somer: *Zij sprongen in de nacht. De Nederlandse Inlichtingendienst te Londen in de jaren 1943-1945* (1950), p. 65.